

Література

1. Барабаш С. Серце вільне і пісенне: про поезію Дмитра Павличка. Київ : товариство «Знання», 1989. 124 с.
2. Зелененька І. «Чиї це ілюзії стенають плечима, якого народу...» : Тарас Мельничук і літературний процес 60-90-х років в Україні : монографія. Вінниця : «Едельвейс і К», 2008. 152 с.
3. Павличко Д. Золоте ябко : Поезії. Київ, 1998. 207 с.
4. Павличко Д. Таємниця твого обличчя : Поезії. Київ : Основи, 1974. 119 с.
5. Павличко Д. Твори : в 3 т. / Автор передмови В. Моренець. Київ : Дніпро, 1989. Т. 1. 501 с.

Манько Леся – студентка 2 курсу факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: українська поезія другої половини ХХ століття.

Вікторія Нечипоренко

Наук. керівник – к. філол. н., ст. викл. Зелененька І. А.

ОСМИСЛЕННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ В ПОЕЗІЇ ДМИТРА ПАВЛИЧКА

На сучасному етапі розвитку українського суспільства, культури, науки, як і в другій половині ХХ століття, поезія зазнає вельми контекстного, сильного впливу економічного прогресу, а також науково-технічної революції, зокрема. Усе це впливає, відповідно, й на розвиток публіцистики, літературної та розмовної форм мови, а також – що не менш важливо, масової інформації. Унаслідок цього впливу в поезії і в газетній літературі з'являються спільні теми, мотиви, публіцистичність поезії

має місце так само, як і поетичність публіцистики. Це вдало можна простежити в поезії Василя Симоненка, Дмитра Павличка, Івана Світличного та інших знакових авторів [1, с. 34].

Здебільшого саме через пресу, через публіцистику, через публіцистичну поезію, а також через філософську, близьку до публіцистичної своїм спрямуванням, забарвленням слова і лекальністю словосполучень, залученням різних сфер науково-технічного спілкування до поетичного мовлення відбулося зацікавлення наукових кіл проблематикою висвітлення НТР у художньому слові [2, с. 15]. Вважається, що науково-технічний прогрес сприяє окремим ключовим моментам мімезису, відображенню типового та загального з навколишньої дійсності, разом із тим, набуваючи вельми відчутної естетичної, полікультурної спрямованості.

Дмитро Павличко практично уніфікував у поезії ряд ідей, які суспільство виношувало десятиліттями, намагалося визначити в полеміках, у дискусіях та в суперечках. Поет порушив проблему нового масштабування особистості, яка має осмислити космос часовий безмір у XXI столітті. До прикладу, Демон Миколи Вінграновського витав у світовому безмірі, шукав сенс життя зі свічкою між зірок інтегральний мандрівник Івана Драча, його ліричний герой часто зависав між атомом і небом. Однак у віршах шістдесятників нема абсолютного відриву від землі.

Поетизація НТР, пошуки земної антитези космічній безконечності, пошуки протидії духовній пустоті, також ідеї філософських віршів Дмитра Павличка [4, с. 75]. У віршах «пізнього» Андрія Малишка, у поезії «Крапля» Василя Мисика, у притчі «Про хоробрість» Бориса Олійника, як у типових творах, де переплелися «фізика» і «лірика», письменники «відлиги» гуманістично почали трактувати космізм як світовідчуття.

Дмитро Павличко опoетизував сучасну йому людину, описав її як начало начал, вказав, що в її

звичайності є духовне безмежжя, яке пов'язує кожне смертне «я» із космосом, вічним всесвітом. Тому книга віршів «Гранослов» стала знаковим, одним із найяскравіших літературних явищ 60-х років ХХ століття, саме за цією збіркою почався спад інтелектуальної та духовної активностей суспільного життя українців у СРСР у період застою. Книга «Гранослов» як ліричне відкриття стала опірною точкою відкриттів добі реставрації режиму, явищем після якого всі придушення поступу літератури, всі низини, злами та верховини стали проглядатися з особливою прогностичною ясністю [6, с. 81].

У збірці «Гранослов» поступально розкрито земну основу людського існування, ентеерівські амбіції, висловлені перспективи. Дмитро Павличко зобразив сучасну йому особистість не над природою, що було популярним у 50-х роках ХХ століття, а частину природи як фрагмент матерії, де постійно відбувається взаємоперехід миті й вічності. Інакше, письменник переконаний, неможливо максимально зрозуміти світ. Вірші Дмитра Павличка – наче малюнки, вони характеризуються об'ємністю характеру, духовним мікрокосмом, що ширшає від меду до зорі, про це свідчить поезія «Біля вуликів на землі...»: *«Біля вуликів на землі / Лежить собі дід мій і куня. / І лазять бджоли по його чолі, / Як по розтрісканім зрізі пня. / І лазять бджоли по запалій щоці, / А він лежить собі, як неживий»* [6, с. 355].

Автор переходить вельми вдало до портретування, жонглюючи цікавими епітетами, на яких у школі, до прикладу, можна звернути особливу увагу – учні можуть навчитися не лише розуміти класичну поезію, а й мислити на рівні словесних малюнків: *«Очі його, немов чорні рубці, / Зашиті сивою ниткою вій. / Не ворухнеться його рука – / Нехай беруть собі карий мед / Дідусь мій до смерті своєї звика, / Як звикає до слави поет»* [6 с. 403].

У цій грандіозній філософській картині немає кінцесвітніх мотивів, а є матерія у своєму безконечному

триванні, яка виявляє різноманітні властивості, характерні для свідомості, проявляє доброту як вищу її сутність.

В естетиці української поезії ХХ століття було в добу СРСР писати чесно про чесні мрії та ідеали. Земні клопоти – це те, що дає зрозуміти безкінечність. Схожою до спартанського культу є осанна молодої плоти в сонеті «Лук», у мініатюрах «Моя гріховнице пречиста», «Очі твої злочинно-гречні».

Відверта сповідальність творів насичена духовною далиною, котра переповнена переживанням земного кохання. «Молитва» Дмитра Павличка – поезія-славень генію Тарасові Шевченку; у творі превалює інтелектуальна свобода, оспівана безгрішність і правота нещасливого народу. Дмитро Павличко продовжив подібне й у поезії «Аутодафе» (тепер цей твір публікується за промовистою назвою «Ян Гус») [4, с. 79].

Зрідка в глибині пейзажування з'являється голос автора: «*Шлях тоді проляже в світ, коли йтимуть за тобою*» [3, с. 178] і розчиняється в українському ландшафті, у контрастах. Ліричний герой Павличкового вірша добре розуміє, що його єство закинута кимось матеріальний світ так, як у філософію, історію, естетику.

Дмитро Павличко – володар величних енергій творення, прозрінь та імпульсів, що ніби виходять за межі можливого. Культурологічною основою творчості Дмитра Павличка є галерея портретів митців різних століть і різних народів. Поетичне осмислення Дмитра Павличка стає інтелектуально глибоким, завантаженим і насиченим світовим митецьким досвідом [1, с. 70].

Вважаємо, що з животворними, тонкими наперстками континентальних духовних, незбагнених світів, від ренесансного гуманізму Мікеланджело до модерністського Франкового самозреченого служіння народу, від пафосу свободи Григорія Сковороди до гармонії серця й розуму Максима Рильського – ось первні таланти Дмитра Павличка, його сила досягнути несамолюбного, технічного

і технократичне суспільство ХХ–ХХІ ст., що помітили науковці-класики, відомі в Україні та далеко поза її межами, зокрема, М. Жулинський, В. Моренець, Елеонора Соловей, а також молода дослідниця Ірина Зелененька, яка простежила це в долі відлигівців-офіційників та дисидентів [2, с. 24].

Отже, Дмитро Павличко став вважати мистецьку якість сутністю свого буття, а тому вірші перенасичені художньо-філософськими ідеями. Завдяки широкому культурному світогляду в ліриці світ переломлено крізь призму позитивного «я». А духовно-інтелектуальні різночасові спалахи не стають асимільованими, а підсилюються всіляким усвідомленням. Тому в поезії Дмитра Павличка помітна вираженість суджень, морально-етична надійність, нескінченна енергія.

Література

1. Жулинський М. Слово і доля : навчальний посібник. Київ, 2002. 640 с.
2. Зелененька І. «Чиї це ілюзії стенають плечима, якого народу...» : Тарас Мельничук і літературний процес 60-90-х років в Україні : монографія. Вінниця : «Едельвейс і К», 2008. 152 с.
3. Ільницький М. Дмитро Павличко : Нарис творчості. Київ : Дніпро, 1985. 100 с.
4. Качуровський І. Строфіка : підручник Київ : Либідь, 1994. 272 с.
5. Лексикон загального та порівняльного літературознавства Чернівці : Золоті литаври, 2001. 636 с.
6. Павличко Д. Твори: в 3 т. / Автор передмови В. Моренець. Київ : Дніпро, 1989. Т. 1.501 с.
7. Соболь В. Етапи творчості: «Наперсток» Дмитра Павличка // Слово і час. 2001. № 5. С.80–83.
8. Соловей Е. Українська філософська лірика Київ : Юніверс, 1999. 368 с.

Нечипоренко Вікторія – студентка 2 курсу факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: українська поезія другої половини ХХ століття.

Ірина Плоскіна

Наук. керівник – к. філол. н., ст. викл. Зелененька І. А.

ПОШУК НОВИХ ЗАСОБІВ ХУДОЖНЬОЇ ВИРАЗНОСТІ НА ПРИКЛАДІ ФІЛОСОФСЬКОЇ ПОЕЗІЇ ДМИТРА ПАВЛИЧКА ЯК ВІДЛИГІВЦЯ

Синтез індивідуального та загальнолюдського начал у віршах поета-шістдесятника, відлигівця, образ людини зі свідомістю громадянина, ліричне «я» якого усвідомлено розгадує свій генетичний код, – стержні оригінальності творчості Дмитра Павличка як типового представника епох відлиги, застою, незалежності. Також сюди належить оптимістична концепція виписування портрету людини на тлі доби та поєднання розлогих, емоційних роздумів та любовних переживань. Отже, **метою** нашої роботи є вивчення специфіки філософської поезії Дмитра Павличка на основі огляду певних жанрово-тематичних площин творчості письменника, у фарватері образної та стильової структур текстів поезії автора на зламі ХХ – ХХІ ст. Нам належить з'ясувати основні напрями розвитку філософської думки Дмитра Павличка, місця філософської лірики автора в літературному просторі України другої половини ХХ – початку ХХІ ст., охарактеризувати певні жанрові форми, особливості строф, ліричного «Я» [3, с. 13–14].

У кінці ХІХ – на початку ХХ ст. для літератури стала властивою розгалуженість поетичних образів, урізноманітнення жанрів, де Дмитрові Павличкові належить опрацювання світового сонета, що до нього не було